TOLNA MEGYE HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEI

Jelmagyarázat

- Helyi jelentőségű természetvédelmi terület
- Nemzeti park
- Tájvédelmi körzet
- Államhatár; Megyehatár; Településhatár
- Vasúti fővonal; Mellékvonal
- Autópálya; Autóút; Csomópont
- Országos elsőrendű főút, országos másodrendű főút; Összekötő út
- Helyi jelentőségű főút; Utca
- Belterület, beépített terület; Lakott hely
- Vízfelület; Vízfolyás
- Erdő

0 5 10 15 20 25 kilométer

Térképadatok - ©GeoX Kft., 2013,
©ProVértes Természetvédelmi Közalapítvány, 2013,
©Vidékfejlesztési Minisztérium, 2013.

PRO VÉRTES
A Természet szolgálatában...

TOLNA MEGYE HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEI

1. Bogyiszlói Tölgyfás legelő | I6
Bogyiszló | 2005 óta védett | 84.1715 hektár

A terület a környék egyik legszebb és legjobb állapotban megmaradt fás legelője. Több, 100 éves kort is meghaladó faóriás tarkítja a tájat. A legelő mélyebb részén csapadékosabb években időszakos tavacska alakul ki, mely sok madárfajt is odavonz.

A legelő felett mindig hallhatóak a gyurgyalagok, bár költésre alkalmas partfal nincs a területen. Láthatunk még bíbicet, tövisszúró gébicset, cigánycsukot, sisakos sáskát és imádkozó sáskát is a területen.
A legegyszerűbben úgy érhetünk a legelőhöz, ha a településen átvezető kőrforgalomnál az újonnan épített földutat választjuk, amely megkerüli a falut és egyenesen a legelő mellett húzódó útra visz.

2. Perczel Mór Szakközépiskola és Kollégium parkja | F7
Bonyhád | 1975 óta védett

Az eredeti parkot a XVIII. század végén létesíthették. A park középén egy hatalmas erdeifenyő uralkodik, mely narancsos színű kérgével télen is szép színfoltja a kertnek. A parkban találhatunk egy másik látványos, idős fát is, egy magyar kőrist, amely 4 törzsből álló, tövétől ágas idős példány.

3. Dombóvári Bontovai-tó | B6
Dombóvár | 2004 óta védett | 12.2004 hektár

A Bontovai-tavat völgyelzárással, a tőzegbányászat által létrehozott mélyedésben alakították ki. A halasító és környékének fás területei fajgazdag élővilág számára biztosítanak élőhelyet és táplálkozó területet. Rendkívül jelentős a kétéltű állománya, több ezres példányszáma él itt a kis- és nagy tavi békának, a kecskebékának, gazdag a vöröshasú unka állománya is. A hüllők közül a leggyakoribbak vízi- és kockás sikló, de a gyalogutakon találkozhatunk a törékeny kuszmával és az erdei siklóval is, a vízen ússzó, vagy ott lebegő uszadékokon gyakori a napozó mocsári teknős, a gátaknál, zsilipeknél és a napsütötte mezsgyéken a fürge gyík sem ritka.
Madártani szempontból a kevésbé zavart nádasok, gyékényesek az értékesebb részek, mert költőhelynek és táplálkozó területnek is kiválóak. Az eddig azonosított madárfajok száma meghaladja a százat, a költő fajoké pedig ennek csaknem a fele.
Megfigyelhető a fokozottan védett cigányrece, és a törpegém is rendszeresen költ a megközelíthetetlen parti részeken.
A nagyobb testű gémfélék – nagykócsag, szürke gém, bakcsó – is rendszeres látogatói a területnek. A vízi madarak közül a vidrát láthatjuk rendszeresen a téli időszakban.
A 6. Dombóvár-Kertváros felől közelíthető meg, a Gyöngyvirág körútból nyíló Jácint utca folytatásában.

4. Dombóvári Gólyavár | B6
Dombóvár | 2004 óta védett | 3.5 hektár

A Kapos-völgy egyik teraszszigetén épült várról az első írásos említés 1313-ból származik. A falak között megfordult Tinódi Lantos Sebestyén is, aki 1538 körül írta Jason és Medea című széphistóriáját. A vár mérete egykoron kb. 70×105 méter lehetett. 1702-ben a karlóci békeszerződés alapján robbantották fel.

A várat a XIV-XVII. században patkó alakban település övezte. Egyes kutatók azt feltételezik, hogy a középkori Dombó – ahol a templom is állt – Dombóvár település őse. A vár és a település részletes régészeti kutatása még nem történt meg.
A terület nyugati, mélyebb peremrészeiben kisebb vizek maradnak késő nyárig, a tavaszi és őszi madárvonuláskor ez egy hektáros ligeterdő fontos pihenő, táplálkozó és újszakázó hely. Olyan ritka fajok is megfigyelhetők itt, mint a nagy fülemüle, a kerti geze, a karvalyposzáta, a zöld küllő, a nyaktekercs és az orvos légykapó. 2009-ota egy magas szürke nyáron egerészölyv költ, de más ragadozók is szívesen megpihennek a Kapos völgyének egyetlen jelentős erdőfoltjában. A vonuló fajok közül a romok közében a hantmadár megjelenésére számíthatunk, a terület felett átrepülő kékes réthéja füssel és tavasszal is gyakori madár. A kétéltűek közül az ásóbéka, zöld levelibéka és a varangyok a gyakoribbak, a hüllők közül a fali gyík a köves falromok közelében látható.
A Gólyavár gépkocsival a Szabadság útján, Pécs felé haladva közelíthető meg, a Kapos folyó hídját elhagyva forduljunk jobbra az első földúton. Gyalogosan és kerékpáron a Szabadság utca, Rákóczi utca, Baross utca vonalát követve, a kerékpárúton érhetünk a legegyszerűbben a területre.

5. Dombóvári Gunaras-parkerdő | B6
Dombóvár | 2004 óta védett | 9.968 hektár

A terület nagy részét 40-50 évesre telepített sorban ültetett facsemetékkel telepítették be a város lakói (juhar, tölgy, platán, feketefenyő, erdeifenyő, vörösfenyő, hárs), melyek mára terebélyes fákká fejlődtek. Az erdőrefordulón a telepített erdőben sétautakat alakítottak ki. A terület állatvilága szerencsére egyre gazdagodik. A hüllők közül az erdőszéleken a fürgegyík, a sétautakon pedig a törékeny kuszma és a rézsikló jelenléte bizonyított. Madárvilágát jellegzetes erdei fajok alkotják, mint például a vörösbegy, a fülemüle, az erdei pinty, a kakukk, a vadgerle, az örvös galamb, a fekete- és az énekes rigó, az egerészölyv, a szajkó, az őszapó, a kis- , a közép- , a nagy tarkaharkály, a csuszka és a rövidkarmú fakúsz. Az erdőszélek cserjesztjtjében költ a tövisszúró gébics, barátka és a karvalyposzáta. A lucfenyesben építi fészkét a város egyik ritka költő madara a csíp-csalp füzike, de költ itt az örvös galamb, a szajkó, a zöldike, a csiscsörke és a fésseképítés egyik művésze, az őszapó is. Gyakori madár a fák között is kiválóan manőverező héja és kisebb rokona a karvaly.

Két vélemény gombafajjal találkozhatunk, az egyik a nyírfa galambgomba, a másik a halványuló galambgomba - nyírfában gazdag területeken.
A Gunaras-parkerdőt gépkocsival úgy érhetjük el, ha a városközpontból a Teleki után és a 61-es úton Tamási irányában haladunk, majd a Gunaras útról egy üdülőt elérve letérünk jobbra. A fiatal parkerdőház a belvárosból kerékpárúton is eljuthatunk.

6. Dombóvári Kis-Konda-patak | B6
Dombóvár | 2004 óta védett | 17.0225 hektár

A Koppányszántó és a Kapos völgye között elhelyezkedő völgy egy ökológiai folyosó déli része. A 17 km hosszúságú területen 28 halasító, ill. horgászató helyezkedik el.
A Konda-patak észak-déli irányba folyik, változó szélességű völgyével kettévágja a várost, a horgásztavak zsilipjétől a Kaposba ömlésig egyre szűkebb. Változatos, mozaikos élőhely, jobb partján egykori legelő és egyre terjedő törékeny- és fehér fűzes, a Perekaárok befolyójánál tőzeglap, mély lápret található. A patak bal partján sűrű cserjés, majd a mélyebb részén összefüggő nádas kíséri. A patak bal partján a kertek felhagyásával több hektáros füves terület, kaszáló alakult ki. A patak nyomvonalát kísérő turistaútról – az előhely különösebb zavarása nélkül – a völgy mindkét oldala megfigyelhető.

A terület kétéltű, hüllő és madárvilága is rendkívül gazdag. A megfigyelt madárfajok száma 204, láthatunk bölömbikát, karókatonát, jégmadarat, guvatot, vízityúkot, szürkegémet és törpegémet is.
Több ezres példányszámú a kecskebéka, a kis tavibéka és a vöröshasú unka állomány, de előfordul a barna ásóbéka és két gőteféle is (pettyes és a dunai tarajos gőte) a területen. A 15 hazai hüllő közül jelentős a vízisikló, a kockás sikló, a mocsári teknős és a fürgegyík állomány. Emellett bizonyított a törékeny kuszma, és a rézsikló jelenléte is.
Az emlősök közül a fokozottan védett vidra jelenléte érdemel említést. Néhány példányban él a nádasok területén a hermelin és a menyét is. A védett cickányok öt faja, a denevérek közül 4-5 faj rendszeresen megfigyelhető.
A patak nyomvonalát kísérő turistaút induló állomása a Gyár utca felől (DÖPTE épülete), de a belvárosból a Dombó Pál utca felől is megközelíthető.

7. Dombóvári Nyerges-erdő és horgásztó | B7
Dombóvár | 2004 óta védett | 92 hektár

A Nyerges-erdő viszonylag nagy kiterjedésű, természetközeli állapotú gyertyános-kocsányos-tölgyes, melyben kisebb foltok-ban bükköt is találunk. Az ajnóvényezetben ritka, védett növényfajok is élnek, mint a farkasölő sisakvirág, a szártalan kankalin, a tarka lednek, a szálkás- és a széles pajzsika. A területen költ az egerészölyv, a karvaly, a héja, a holló, a fekete harkály és a nyaktekercs. A nyergesi-horgászó értékes vizes élőhely, különösen a kételtű és hüllő faunája gazdag.
A parkerdő a városból dél felé, a Szabadság utcán át és a Pécsre vezető útról jobbra, a Dombóvár-Szőllőhegyre vezető szilárd burkolatú úton érhető el.

8. Dombóvári Szigeterdő (régebben: Béke park TT) | B6
Dombóvár | 1976 óta védett | 4.8 hektár

A védett, 100-170 éves tölgy-kőris-juhar maradványerdő a Kapos ártere feletti teraszon alakult ki. A város legnagyobb területű parkja, ahol a környék legidősebb fáit találhatjuk.
A parkerdőben 18 rendszeresen és 13 alkalmilag költ madárfajjal találkozhatunk, mint például a csonttollú, a süvöltő, a léprigó, a kis- és kormos légykapó, a kerti geze, a berki tücsökmadár, a zöld küllő és a fekete harkály. Érdekesség a macskabagoly és a füles kuvik alkalmi költése. A természetközeli erdőrész központi részén egy angolkertet alakítottak ki, ahol diszcserjék, bükgyö, hibiszkusz, örökzöld és lombhullató díszfák, japánakác, pártafenyő, liliomfa, tulipánfa egyaránt előfordulnak. A parkot sétautakon lehet bejárni.
A Dombóvári-Szigeterdő a település központjából a Szabadság utca, Dózsa Gy. utca, Katona J. utca, Erdősor utcán, vagy a Gyenis Antal utcán közelíthető meg.

9. Dombóvári tűzlepkés rétek | B6
Dombóvár | 2004 óta védett | 181.5 hektár

A Kapos magas talajvízállású ártéri síkján lévő kiszáradó láprétek, mint a Dombóvári tűzlepkés rét, a Kapos völgyének legértékesebb részei. Kiemelkedő jelentőségű a havasi tűzlepke előfordulása. Rendkívül gazdag a terület madárvilága is, megfigyelhető a kanalasgém, a bakcsó, a halászas és a kóborló békászó sas. Érdekességnek számít a kis örgébics, a gyurgyalag, a vízityúk és a jégmadár. Levegőből csapnak le áldozatukra az ölyvek, vereségek és a réti héják, míg éjszaka az erdei fülesbaglyok és a gyöngybaglyok vadásznak.

A Dombóvári tűzlepkés rétet gépkocsival a Szabadság úton Pécs felé haladva közelíthetjük meg. A Kapos folyó hídján áthaladva a kerékpárút mentén lehet parkolni, majd onnan a folyó gátján gyalogosan juthatunk el a területre. Gyalogosan és kerékpáron a Szabadság utca-Rákóczi utca-Baross-utca vonalát követve, a kerékpárúton érhetünk legegyszerűbben a tűzlepkés rétre.

10. Dombóvári Tüskei tölgyes maradványerdő | B6
Dombóvár | 2004 óta védett | 3.5 hektár

A város utcáitól csak néhány száz méter választja el ezt az idős tölgyest, ahol a fák 50-120 évesek. A csertölgy mellett a gyertyán, a kocsányos tölgy és a mezei juhar is megtalálható, néhány példányban a hársfélék is képviseltetik magukat. A cserjesztjt sűrű, fekete bodza, kökény, veresgyűrű som, szilfélék és galagonya alkotja.

11. Gunarasi tölgyes maradványerdő | C6
Dombóvár | 2004 óta védett | 0.8534 hektár

Az erdő a síkvidéki cseres tölgyesek természetszerű maradványa. A fák 50-90 évesek, cserjesztjtjük sűrű. A maradványerdő ma inkább ligetes jellegű, mint összefüggő erdő, hiszen mára 18-20 db idős tölgy maradt. Az erdőfolt jó madárélőhely, több védett madárfaj költő-, táplálkozó- és pihenőhely. Megfigyelhető itt többek között a barátka, a karvalyposzáta, a rövidkarmú fakusz, a fekete harkály és a kis tarkaharkály.
A maradványerdő gyalogosan és kerékpáron közelíthető meg, a Dombóvárról Mágocsra vezető közútról balra letérve, és a Dombóvár-Tamási felhagyott vasútvonal töltésén haladó jelzett úton haladva érhetjük el a területet.

12. Fadd, Tolnai Holt-Duna északi oldala | I6
Fadd | 2003 óta védett | 229.3857 hektár

A holtág sekély, olykor egyes részein mocsaras a víze, mely kitűnő élőteret biztosít a vízi madarak számára. Láthatunk a területen szürke gémet, nagy kócsagot, cigányrécét és jégmadarat is. A terület kiváló természetvédelmi minőségű mutatja a fekete gólya megjelenése.

13. Fadd, Tsz-major feletti füves-lápos | H5
Fadd | 2003 óta védett | 191.1713 hektár

A füves-láposon puhafás ligeterdő és mocsárrét váltakozik. Bizonyos részeket szántókként vagy kaszálóként hasznosítanak. Megfigyelhetünk itt tövisszúró gébicset, csilpcsalp füzikét, fülemülét vagy akár cigánycsukot is.
Fadd felől a Rákóczi Ferenc utcából induló falúton lehet megközelíteni a területet, Dunaszentgyörgy felől pedig a Rózsa utcából leágazó földes utakon haladva érhetjük el a füves-lápost. Megközelíthetőségét nehezíti, hogy sok földes utat az elmúlt évben beszántottak, így sokszor csak kerülővel, illetve vízesebb idő esetén csak terepjáróval juthatunk el a területre.

14. Fadd-Dombori kobolya | I6
Fadd | 2003 óta védett | 7.454 hektár

A múltban egy, a gátakat átszakító árvíz nyomán keletkezett ez a mélyedés, melyben azóta is víz található. A vízszintet kizárólag a csapadékvíz, talajvíz tartja fenn.

A Fadd-Dombori kobolya Tolna felől a faddi elágazónál egyenesen tovább haladva, Dombori nyaraló-területét elhagyva jobb kéz felől közel az úthoz található.

15. Faddi Bartal-park | H–I6
Fadd | 2003 óta védett | 0.1 hektár

A terület régebben a Bartal katedy elkerített parkja volt, az épület ma nevelőotthonként működik. Korábbi képeken a park inkább egy kerítéssel körbevett erdőhöz hasonlított, ma egy modern kori kezelt park, amelyben cserjék nincsenek, fafajok között megtalálhatók az erdei fenyő, az amerikai kőris, a fekete dió és a nagylevelű hárs egyedei. A terület értékét a 100 évet meghaladó korú Bartal-tölgyként ismert fa adja.
A park Tolna felől, a település központjában található katolikus templomnál jobbra fordulva, jobb kéz felől helyezkedik el.

16. Faddi Duna-part | I6
Fadd | 2003 óta védett | 82.8582 hektár

A Faddi Duna-parton a puhafás fűz-nyár ligeterdő uralkodik, kiseb foltokban találhatóak csak nemesnyár ültetvények. Az észtakabba fekvő területek mutatják igazán az ártéri erdők szépségét.

Dombori és Paks között több barna kánya fészek is található. Megfigyelhetünk itt többek között nagy kócsagot, szürke gémet, törpegémet, erdei fülesbaglyot, erdei siklót és nagy hőscincerét is.
Dombori elhagyva, a Duna töltés mögött északdéli irányban található a Faddi Duna-part, az ártéri erdő.

17. Faddi Harisi terület | H5
Fadd | 2003 óta védett | 43.931 hektár

Nagy részét - csapadékos időben - víz borítja. Egy kanális választja el a mocsárrétet a puhafás, főleg fehérfűz alkotta ligeterdőtől. A vízfolyásnál, illetve a mélyebbenfekvőterületeken megjelenik a mocsári nőszirom és a réti kakukkszegfű. A mocsárrét uralkodó növényfajai a sásfélék. A területen fiatal nemes nyarasok, illetve fehér akácosok is találhatók. Él itt dunai tarajos gőte, nappali pávaszem, gyászlepke, kardos lepke és óriási csíkbogár.
Tolnai elhagyva, egy az út jobb oldalán található épület utáni földúton lehetőséged van megközelíteni a Faddi Harisi terület, mely egy nedves, mocsaras élőhely.

18. Faddi Holt-Duna | I6
Fadd | 2003 óta védett | 225.705 hektár

A Faddi Holt-Duna fő értékét a part mentén húzódó nádas adja, mely sok védett faj élő- és fészkelőhelye, mint például a sulyom, valamint a eserregő nádiposzáta, az énekes nádiposzáta, a nádirigó, a bakcsó, a szürke gém, a vörös gém, a kis és a nagy kócsag. A partot fehér nyár sor szegályezi.

Bogyiszlót elhagyva a Duna töltésen balra kanyarodunk és bal kéz felől kb. 1 km-re találunk az a tolnai holtág, melynek északi oldala tartozik a védett területhez.

19. Felsőnyéki Kollári-rét Természetvédelmi Terület | D2
Felsőnyék | 1994 óta védett | 31.1589 hektár

A Sió és a Tita-patak ártéri síkján elhelyezkedő terület a vízrendezések előtt időszakos vízzel borított mocsárrét volt. Mostanában a tavaszi vízfoltok kiszáradása után kiméletesen kaszálják, legeltetik, mely természetközeli gazdálkodási gyakorlat kedvez a természeti értékek fennmaradásának.
A terület növénytani értékei közül kiemelkedik két ritka, védett orchideafaj, a mocsári kosbor és a hússzínű ujjaskosbor. A réten tavasztól őszig színpompás növények fogadják a látogatókat például a mocsári gólyahír, a réti kakukktorma, a sárga nőszirom, a réti kakukkszegfű vagy a réti fűzény. Elterjedése alapján a területnek a réti tücsökmadár.
A Felsőnyéki Kollári-rét a település északkeleti részén a vízmű mellett, a Petőfi utca végén jobbra forduló földút mentén található.

20. Gyulaji magyar tölgyes | C5
Gyulaj | 1976 óta védett | 1.1 hektár

A dámvadjairól híres Gyulaji-erdő közepén egy alig 1 hektáros erdőrészben a hazánkban ritka, mediterrán eredetű magyar tölgy kapott védelmet. A terület egyedülálló, mert az erdőben 80%-ban dominál a magyar tölgy, a fák általában 110-115 évesek. A nagy szarvasbogár jelentős populációja él itt, szaporodási időszakban nem ritka látvány, hogy 20-30 példány is összegyűlik.
A tölgyes a településtől keletre, a Duna mentén húzódó árvízvédelmi gát mentett oldalán található. A Kender utca folytatásában induló jelzetlen földúton a Duna árvízvédelmi töltéséig megyünk, ott balra fordulva, a bicikli úton kb. 1,5 km megtétele után érjük el a védett területet.

21. Hőgyészi kastélypark | E5
Hőgyész | 1975 óta védett | 5.6455 hektár

A park értékesebb fái a kocsányos tölgy, a hárs, a kőris, a vérbükk, a tulipánfa, a lucfenyő, a fekete fenyő, az erdei fenyő, a száz évnél is idősebb tiszafák, a páfrányfenyők, az oregoni hamiscíprusok. Ugyanesak kiemelkedő érték a többtörzsű juharlevelű platán, melynek becsült kora 300 év, ez a fa a megye legidősebb és legnagyobb platánja. Kétszáz évnél is idősebb a hasonlóan magas andalúziai jegenyefenyő és a hasonló korú nyugati tuja.
A park madárvilága sokszínű és gazdag, találhatunk itt például bokorlakó barátkát, kis poszátát, ékörszemet, fekete harkályt, nagy tarkaharkályt, balkáni fakopáncsot, macskabagolyt és erdei fülesbaglyot.
A park a településen Tamási irányába áthaladó és, számai közúttól gyalogosan közelíthető meg. Magántulajdonban van, ezért egyénileg és csoportosan is előzetes bejelentkezést javaslunk.

22. Iregszemcse, Öreg-hegy–Gesztenye-völgy | B3
Iregszemcse | 2006 óta védett | 25.5 hektár

A közel 1,5 km hosszú völgyrendszer természetes puhafa ligetei, cseríjesei, magas fűvű kaszálói, magaskórósai és kisebb nádasai jelentős ökológiai folyosót képeznek a nagyiterei mezőgazdasági területek közé ékelődve. Az előhely állatvilága is igen gazdag. Nyáron számos nappali lepkével találkozhatunk, mint például a sakktábla lepkével, a nappali pávaszemmel vagy az atalanta lepkével. Az idős fűzfák odvaiban költ a nyaktekercs és a vörösbegy, rigók, cinegék, harkályok.
Annafürdőt a Lengyelről Kurdra vezető közútról jobbra fordulva, a szilárd burkolatú erdészeti úton érhetjük el. A terület bejárása a „Humyor tanösvényen" ajánlott. A turistatút menti látnivalókról az Anna-forrás előtti indító állomáson részletes tájékoztatást kaphatunk.

23. Iregszemcsei Viczay-kastély parkja | C3
Iregszemcse | 1975 óta védett | 16.3 hektár

A kastélypark gyűjteményében mintegy 100 fás szárú növény kapott helyet. Közülük kiemelkedők a kastély előtt álló hatalmas vérbükkök, valamint értékesek az idős kocsányos tölgyek, az ezüstjuharok és a lepényfa. A parkot az elszórtan telepített örökzöldek, erdei fenyők, tiszafák, oregoni ciprusok testik változatosabbá. A park kastély körüli része gondozott, a többi rész természetszerű erdő benyomását kelti. A terület madárvilága gazdagabb a környék természetes erdeinél, ami a változatos cserjesztjt dús bogyó- és magtermésének köszönhető. Található itt például nagy fakopáncs, zöld küllő, énekes rigó, csílcsalp füzike és citromsármány. A védett természeti terület sétautakon lehet bejárni.
A park a Bartók Béla utca 10. szám alatt található.

24. Gyurgyalagtelep | Kismányok | E7
Kismányok | 1993 óta védett | 1.0392 hektár

A helyi agyagbánya egyik löszfalában telepedett meg a 90-es évek elején a ritka és fokozottan védett gyurgyalag. A színpompás légivadászt legjobban a költőhelyek fogyatkozása veszélyezteti, mivel a bányák többségét bezárták, a felhagyott bányák partfalát a törvényi előírások miatt rézsűsítik, vagy a lágy- majd a fás szárúak veszik birtokba. A védett kismányoki partfal „előregedése" és benövényesedése miatt a költőpárok száma fokozatosan csökkent, ma már sajnos nem költenek itt a madarak. Új partfal kialakításával, illetve a korábbi partfalak megújításával lehetne elérni, hogy újra megtelepedjen itt a gyurgyalag.
A Nagymányok-Bonyhád útról Kismányokra vezető út mentén volt a fokozottan védett faj költőhelye.

25. Annafürdő | D6
Lengyel | 1975 óta védett | 2.3499 hektár

Az Anna forrás a Papdi-hegy lábánál lévő mély völgyben ered. A forrás kis vízhozamú, hosszú útján végigcsörgedezve a völgyben mesterséges tavat táplál.

A védett forráskörnyék bővelkedik famatuzsálemekben, 100 évnél idősebb bükkfák, tölgyek, luc- és vörösfenyők sorakoznak a szurdokszerű völgy két oldalán. Fellelhető az illatos hunyor, a májvirág, a bíboros kosbor, a madárfészek kosbor és a kételevű sarkvirág.
A forrás és az erdei iskola környékén 15-20 madárfaj is megfigyelhető például a macskabagoly, a csúszka, a vörösbegy, rigók, cinegék, harkályok.
Annafürdőt a Lengyelről Kurdra vezető közútról jobbra fordulva, a szilárd burkolatú erdészeti úton érhetjük el. A terület bejárása a „Humyor tanösvényen" ajánlott. A turistatút menti látnivalókról az Anna-forrás előtti indító állomáson részletes tájékoztatást kaphatunk. További információ Paks Város Önkormányzatánál kapható.

26. Szlavón tölgyes | J3
Madocsa | 1975 óta védett | 5.6 hektár

Az idős (100–110 éves) tölgyes védetté nyilvánításának elsődleges célja a kocsányos tölgy illir (balkáni) változata génállományának megőrzése volt. Azidős, természetközeli erdő fajgazdag élővilágnak biztosít élőhelyet. Értékes madárvilágából többek között a fekete harkály és a fokozottan védett rétisas fészkelése érdemel említést. Kora tavasszal a kék virágú dunai csillagvirág virágzik itt.
A tölgyes a településtől keletre, a Duna mentén húzódó árvízvédelmi gát mentett oldalán található. A Kender utca folytatásában induló jelzetlen földúton a Duna árvízvédelmi töltéséig megyünk, ott balra fordulva, a bicikli úton kb. 1,5 km megtétele után érjük el a védett területet.

27. Banai-tó Természetvédelmi Terület | G4
Nagydorog | 1975 óta védett | 27.2979 hektár

A védett terület egyik részét a Tengelici-homokvidék egykori homoki tölgyeseinek maradványoltja képezte. Az erdő nagy részét kivágták, az óriási átmérőjű tuskók még ma is látszanak, a kocsányos tölgyek becsült kora 140–160 év volt.

Mára a hatalmas tölgyekből csak pár darab maradt, mutatva a valamikori állapotokat. Az erdő közepén, homokbuckák közötti mélyedésben helyezkedik el a természetes eredetű Banai-tó. A tóparti nádasban többek közt nádirigó és énekes nádiposzáta köt. A vízből kiálló fatörzseken pihenő mocsári teknősöket is megfigyelhetünk.
A Banai-erdő a belterülettől délkeleti irányban helyezkedik el. A Petőfi utca és a Damjanich utca kereszteződéséből induló nem jelzett földúton kell elindulni, majd kb. 800 m után az erdőben balra kanyarodni. A tóhoz gyalogösvény vezet, amely egy idős tölgy mellől indul.

28. Agárkosboros rét | E7
Nagymányok | 1993 óta védett | 1.4951 hektár

A ezredfordulótól cserjésedés indult meg a réten, ami egyre erősödött. 2013-ra az egész területet sűrű galagonya-vadrózsa-veresgyűrűs som cserje uralja, a védett területtel határos gyepes részeken sem található meg sajnos a terület névadó védett növénye, az agárkosbor.
A Bonyhád és Szászvár úttól gépkocsival a Liszt Ferenc-Nagy Sándor-Munkácsy utcán át lehet megközelíteni a területet. A Munkácsy utca végétől gyalogosan földúton haladhatunk tovább.

29. Paks, Deák Ferenc utcai általános iskola előkertje | I4
Paks | 1996 óta védett | 0.15 hektár

A XIX. század közepén épült, klasszicista stílusú Kornis-kúria udvarában, a mai Bezerédi Általános Iskola előkertjében 12 közönséges vadgesztenye áll. A 40–70 cm törzsátmérőjű, 6–10 m korona-átmérőjű fák becsült kora 70–90 év. A fákat egykor keresztfasorba ültették. Figyelemre méltó még az udvar északnyugati oldalán álló, szép egyenes törzsű bálványfa.

30. Paks, Imsösi-erdő | I4
Paks | 2000 óta védett | 54.7456 hektár

Az erdő a magyar kultúrtörténet egyik kiemelkedő emléke. A Rákóczi szabadságharc idején itt vert tábort Vak Bottyán serege. Az akkor épített sáncok maradványai helyenként még ma is felismerhetőek. A vezérnek kopjafa állít emléket, amelyhez turistajelzés vezet. A Duna nagyobb áradásai miatt megépített árvízvédelmi töltés hatásaként megindult az erdő száradása, valamint többlelé találkozhatunk nemesített fafajokkal telepített, egykorú faültetvényekkel.
Az erdő a 6. számú főútról, vagy a Madocsa felé vezető összekötő útról közelíthető meg. Az erdőt a piros kereszt jelzésen, vagy a jelzetlen földutakon járhatjuk be.

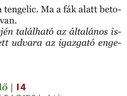

31. Paks, Prelátushoz tartozó szőlőterület | I4
Paks | 1996 óta védett | 5.4796 hektár

A Prelátus klasszicista stílusú épülete felett helyezkedik el a teraszos szőlőültetvény a Dunára néző domboldalon. A fekvés, a jó minőségű löszön képződött talaj és a gondos művelés egyaránt hozzájárul, hogy az itteni Muscat Ottonel és Zweigelt szőlő kiváló minőségű bort ad. A Prelátushoz tartozó szőlőterület keleti kitettségű legjobb közvetlenül a Duna fölé magasodik. A szőlősorok közül különleges szépségű panoráma tárul a látogatók szeme elé: megcsodalható a teljes paksi Duna szakasz, az Alföldön tiszta időben Kalocsáig ellátni.
A 6. számú főútról a Rákus utcán kell letérni az elkerített területhez, amely előzetes bejelentkezéssel látogatható. További információ Paks Város Önkormányzatánál kapható.

32. Paks, Városi Múzeum kertje | I4
Paks | 1996 óta védett | 0.26 hektár

Az egykori klasszicista Mádi Kovács-kúria kertjének legértékesebb faegyede az út felőli teraszon álló páfrányfenyő. Az országszerte ritka fafajnak a paksi egy termős példánya, amelyet általában nem szívesen ültetnek, mivel gyümölcse lehullása után hamar erjedésnek indul, s ilyenkor erős szagot áraszt. A 80 cm törzsátmérőjű, 9 m magas, 12 m korona-átmérőjű fa becsült kora 110–120 év. Az udvar növényzetének jellegét az örökzöldek, termetes lucfenyők és fekete fenyők határozzák meg. Télen a városba behúzódó énekesmadarak közül a fenyők koronájában táplálkozó kék és széncinegéket figyelhetünk meg, ritkább vendég az apró termetű királyka.
A kert bejárata a Deák Ferenc utcáról nyílik. A látogathatósága a múzeum nyitva tartásához igazodik.

33. Paksi Cseresznyési-láprétek | H4
Paks | 1996 óta védett | 36.7 hektár

A változatos domborzatú területen a homokbuckák közötti mélyedésekben és a felszíni vizeket levezető patakok mentén helyenként húzódó láprétek egyike az időszakos jellegű Csámpa-patak mentén elhelyezkedő Cseresznyési-láprét. A patak menti, természetközeli állapotú vizes élőhelyeket gazdag élővilág jellemzi, de a terület cserjésedik és szárazodik. Még előfordul a ritka fehérmajvirág és a kornistárnics, a magas fűvű rét ritka fészkelő énekesmadara a réti tücsökmadár.

A Cseresznyés felé vezető szilárd burkolatú úttól mintegy 3 km után jobbra kell letérni, a Puszta Lovasudvar felé vezető burkolattlan, homokos útra. A terület az utolsó ház elhagyása után balra, a Csámpa-patak árka mentén található.

34. Római katolikus templom kertje és a Templom tér | I4
Paks | 1996 óta védett | 0.5 hektár

Az templom kertjét közönséges vadgesztenyék uralják. A Duna felőli oldalon, a szintén műemléki védelem alatt álló bazársor felett 7 darab, a templom átellenes oldalán 4 darab, a szentély felőli részen további 1 darab példány áll. A 40–70 cm törzsátmérőjű, 8–12 m korona-átmérőjű fák becsült kora 70–90 év.

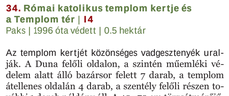

A templomhoz északon egy kisebb zöldfelület csatlakozik, melynek növényzetét részben örökzöldek [illegible] tiszafa, ezüstfenyő, fagyal), részben lombhullató fajok (platán, hárs) alkotják. A városközpont „zöld szigete" a városkedvelő madarak kedvenc bívóhelye.

A városközpontban lévő terület a 6. számú főútról a Dózsa György úton letérve érhető el.

35. Szekszárdi Sötétvölgyi erdő | G7
Szekszárd | 1975 óta védett | 502.899 hektár

A Sötétvölgy a Szekszárdi-dombság igen kedvelt kirándulóhelye. A sétautak mentén a természetet bemutató táblákról ismerhetjük meg az itt élő fák, virágok, gerincesek, rovarok nevének jellegzetes képviselőjét. A terület természeten erdőtársulásaiban több, a Mecsekre jellemző, szubmediterrán védett fajt is előfordul, mint az illatos hunyor, a szúrós csodabogyó, a piritógyökér és a jerikói lonc. Virágpompa várja a látogatókat amikor a májvirág, az epergyöngyike, a dunavölgyi csillagvirág virít, később pedig a bíboros kosbor, a madárfészek kosbor, a kételevű sarkvirág és a farkasölő sisakvirág. A terület egyik kiemelkedő ritkasága a keleti ajtósccsiga. Itt található a Szekszárdi-dombság legmagasabb pontja is, a közel 300 m magas Oriáshegy.

*A terület a 6-os számú főközlekedési úton a Szekszárd-Bonyhád útvonalon, Kakasd település előtt balra, 147,7 km-nél, egy 2 km-es aszfaltozott,